

CANLI DERS UYGULAMALARI VE ÇEVİRİM İÇİ TOPLANTILARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Eş zamanlı çevrim içi buluşmalar, eğitimci ve katılımcılar için bir anlaşmadır ve taraflar çevrelerindeki dikkat dağıtıcı unsurları ortadan kaldırmalı ve deneyime katkıda bulunmak için her türlü çabayı göstermelidir. Öğretmenin yapacağı ön hazırlık eğitimde ciddiye sağlayacaktır.

Koronavirüs salgınının ardından, tüm dünya eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürebilmek adına canlı ders uygulamalarını daha etkin kullanmaya başlamıştır. Dijitalleşen dünyanın değişen gereksinimlerine yanıt verebilmek için zamandan ve mekândan bağımsız olarak sadece canlı ders uygulamaları ve çevrim içi toplantılar gerçekleştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu dönüşümün tecrübe edilmesiyle yaşanan sıkıntılar ve uygulamadaki aksaklıklar çözümlerini de beraberinde getirmiş, uygulama sırasında uyulması gereken birtakım kuralları da gerekli kılmıştır. Canlı ders ve toplantıların amacına uygun olması, eğitim öğretim faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi, bunların yanı sıra öğretmen itibarının olumsuz etkilenmemesi amacıyla bazı kurallara uyulması önem arz etmektedir. Çevrim içi buluşmalarda eğitici, öğretmen, katılımcı veya konuşmacının dikkat etmesi gereken hususlar şunlardır:

- Çevrim içi buluşma (toplantı, eğitim, ders ...) başlamadan önce teknik konularla ilgili dikkat etmem gerekenler nelerdir?
- Çevrim içi buluşma (toplantı, eğitim, ders ...) başlamadan önce kamera karşısında görsel imajıyla ilgili nelere dikkat etmeliyim?
- Çevrim içi buluşma başlamadan önce dersi yürüttüğüm ortamdaki arka plan nasıl olmalı?
- Çevrim içi buluşma başlamadan önce dersi yürüttüğüm ortamdaki ışığın önemi nedir?
- Çevrim içi buluşma sırasında olabilecek dış ses ve etkenler için hangi önlemleri almalıyım?
- Çevrim içi buluşma sırasında gerekli olacak malzeme ve materyal hazırlığımı nasıl olmalı?
- Canlı ders sırasında kamera açısını ve ses ayarını nasıl düzenlemeliyim?
- Öğrenci/katılımcılara çevrim içi ders/etkinlik ile ilgili zaman değişikliği, teknik aksaklık olması durumunda gerekli bilgilendirmenin yapılabilmesi için gerekli önlemler alındı mı?
- Öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini anlamak için herhangi bir çalışma (geri bildirim, ödev vb.) yapıldı mı?
- Teknik aksaklıklardan dolayı çevrim içi ders/etkinliğe katılamayan öğrencilerin konu ile ilgili kazanımları edinmesi için ne gibi önlemler alındı?
- Çevrim içi derse katılamayan öğrenciler için ders ile ilgili hazırlanmış materyaller öğrencilerle nasıl ve ne şekilde paylaşılacağı ile ilgili bir planlama yapıldı mı?

1. Çevrim içi buluşma (toplantı, eğitim, ders...) başlamadan önce teknik konularla ilgili dikkat etmem gerekenler nelerdir?

Çevrim içi buluşmalar yapılırken **görüntülü ve sesli katılımın** olmaması iletişimin yetersiz olmasına neden olur. Bu nedenle olası teknik problemlerin önceden tespiti önemsenmelidir. Konuşmacı, toplantı veya eğitimin başında kamera ve mikrofonunu kontrol etmeli, katılımcılara (öğrencilere) kamera ve mikrofon izni vererek kısa konuşmalar yapmalıdır. Böylece toplantının başında, olası teknik aksaklıkları önceden tespit etmiş olacaktır.

2. Çevrim içi buluşma (toplantı, eğitim, ders...) başlamadan önce kamera karşısında görsel imajıma yönelik nelere dikkat etmeliyim?

Öğretmenin görsel imajına dikkat etmesi gerekir. Öğretmenin görsel imajı katılımcılar/öğrenciler üzerinde ilk izlenim açısından oldukça önemlidir. Canlı derste öğretmen, görsel imajının öğrenciler/ katılımcılar açısından önemli olduğunun farkında değildir. Öğretmenin görünümü, yani görsel imaj tercihi öğrencilerde ilk yargının oluşmasına neden olur. Bu nedenle genel kabul görmüş bir görünüşle katılım önem arz etmektedir. Öğretmenlik mesleğinin asaletini ön plana çıkaracak görünüşle katılım sağlanması önerilir.

3. Çevrim içi buluşma sırasında olabilecek dış ses ve etkenler için hangi önlemleri almalıyım?

Canlı ders veya eş zamanlı çevrim içi buluşmalar sırasında öğretmen/konuşmacı ile aynı ortamda bulunan başka kişilerin ses, gürültü, istemsiz fiziksel müdahaleleri canlı dersin veya toplantının bölünmesine, öğretmenin dikkatinin dağılmasına, öğrencilerin (katılımcıların) ortamdaki konudan kopmasına neden olabilir.

Çevrim içi buluşma başlamadan önce bulunduğunuz ortamın kapısı veya dışardan müdahale edilebilecek yerlerle ilgili gerekli önlemleri aldığınızdan emin olun. Sizin dışınızda birinin canlı ders sırasında ekrana girmesi ya da sesinin duyulması, öğrencilerin (katılımcıların) dikkatinin dağılmasına neden olacaktır.

4. Çevrim içi buluşma başlamadan önce dersi yürüttüğüm ortamdaki arka plan nasıl olmalı?

Canlı sınıf uygulamasında öğretmenin ekrandaki görüntüsünün arka planının, öğrencilerin dikkatinin dağılmasına yol açmayacak şekilde ayarlanması oldukça önemlidir.

Öğretmenin dersi yürüttüğü sırada ekrana kendi görüntüsünden başka nesnelere girmemesi, dikkat etmesi gereken durumlardan biridir.

Ekrandaki öğretmenin arka planında başka nesnelere görünmesi, öğrenciler için merak uyandırıcı ve dikkat dağıtıcı olacaktır. Dolayısıyla ders öncesinde öğretmenin arka planını düzenlemesi önemli bir husustur.

Çevrim içi buluşma başlamadan önce mutlaka kameranın açısına giren ve arka planda görünen nesnelere ortamdaki kaldırılması gerekir. Arka planın düz ve sade bir görünüm olması katılımcıların dikkatinin dağılmasını önler.

5. Çevrim içi buluşma başlamadan önce dersi yürüttüğüm ortamdaki ışığın önemi nedir?

Öğretmenin canlı derse başlamadan önce ekranda nasıl görüldüğüne, aydınlatmanın yeterli olup olmadığına bakması önemlidir. Öğretmen, ekran karşısında görsel imaj kontrolünü yaptıktan sonra görüntüsünün net ve aydınlık olmasını da sağlamalıdır. Ekranda öğretmenin karanlık görünmesi durumunda öğrenciler veya katılımcılar, konuya yeterince dikkatlerini veremeyeceklerdir. Bu durum, etkili ve verimli bir dersin veya toplantının gerçekleşmesine engel olacaktır. Bu nedenle çevrim içi buluşmaların yapıldığı ortamdaki aydınlık seviyesi, güçlü bir etkileşim kurabilmek için çok önemlidir.

Kamerada aydınlık, açık ve seçik, net bir şekilde görünmek için yüzünüzün ışığın geldiği yöne dönük olması gerekmektedir. Işığa veya aydınlatmaya arkanıza dönmeniz sadece silüet olarak görünmenize, yüzünüzün karanlık olmasına neden olacaktır ve etkili bir iletişimi engelleyecektir. Kameranın aydınlatma kaynağından gelen ışığın açısına göre ayarlanması, görüntünüzün netliği açısından önemlidir.

6. Çevrim içi buluşma sırasında gerekli olacak malzeme ve materyal hazırlığı nasıl olmalı

Canlı ders öncesinde yapacağınız hazırlıklardan biri de ders sırasında ihtiyaç duyacağınız malzeme ve materyallerin ulaşabileceğiniz bir mesafede hazır olmasıdır. Bu durum canlı dersin devamı, ders sırasında dikkat dağınıklığının önlenmesi, motivasyonun sağlanması açısından çok önemlidir. Aksi takdirde dersin akışı bozulacaktır.

Canlı ders öncesinde yapılan tüm hazırlıklar kadar malzeme ve materyallerin canlı ders sırasında kullanımı da önemlidir. Öğretmenin materyallere olan uzaklığının kamera açısından çıkmadan ulaşabileceği mesafede olması gibi durumların düşünülmesi ve ortamın buna göre düzenlenmesi önemlidir.

Öğretmenin bu hazırlıkları yapması, canlı ders sırasında öğrencilerin derse daha ciddi hazırlanmalarını; dersin daha etkili ve verimli geçmesini sağlayacaktır.

7. Canlı ders sırasında öğretmen kamera açısını ve ses ayarını nasıl düzenlemeli?

Canlı ders sırasında öğretmenin kamerayı tam karşısında görmesi gerekir. Kameranın bulunduğu yer ise ekranın hemen üstü olmalıdır. Çünkü öğretmen sürekli kameraya bakamayacaktır. Ekranda olup bitene odaklanacağı için kameranın ekranla birlikte ayarlanması, öğretmenin öğrencileri tam karşısında görmesini sağlayacaktır. Bu düzenleme, canlı derste öğrenciler ile güçlü bir etkileşim gerçekleştirilmesine katkı sunacaktır. Kamera ile ekranın başka yerlerde olması durumunda, öğretmen sadece ekranı takip ederek ders anlatacağı için öğrenci ekranında öğretmenin başka ekrana bakan görüntüsü olacaktır. Uzaktan da olsa öğrenciyle göz kontağı kurulmasına engel olan bu görüntü, öğrencilerin derse takip etme motivasyonunu düşürecektir.

Canlı derste önemli konulardan biri de ses ayarının uygun biçimde yapılmasıdır. Derste kullanacağımız mikrofonun konumuna göre ses seviyemizi ayarlamalıyız. Önemli olan, karşı taraftaki kişilerin sesimizi uygun seviyede ve net bir şekilde duyabilmesidir. Canlı ders öncesinde mutlaka kulaklık bulundurunuz. Ders sırasında öğrencilere söz hakkı verecekseniz, sesin yankı yapmasına bu sayede engel olabilirsiniz.

Canlı Ders Öncesinde Çevresel Düzenlemeler ve Ortam Hazırlığında Nelere Dikkat Etmeliyim?

Canlı ders öncesinde yapılması gerekenler:

1. Bireysel hazırlık

Ders başlamadan önce **genel görünüm (görsel imaj)** kontrolü sağlandı.

2. Arka plan kontrolü

Ders başlamadan önce bilgisayar **ekranının tam karşısında** yani **kameranın görüş açısında dikkat dağıtıcı** herhangi bir nesnenin olup olmadığı kontrol edildi

3. Ortam hazırlığı

Ders başlamadan önce canlı dersin yürütüleceği odada **dış ses ve gürültülere** karşı gerekli düzenlemeler yapıldı ve önlemler alındı. Kapı ve diğer giriş çıkış yerlerinin kontrolü sağlandı.

Ders başlamadan önce canlı dersin yürütüleceği odanın **aydınlatmasının** yeterli olup olmadığı kontrol edildi.

Ders başlamadan önce bilgisayar ekranında öğretmenin kamera görüntüsünün aydınlatmadan kaynaklı karanlık, gölge ya da parlama gibi durumların olup olmadığı kontrol edildi.

4. Malzeme ve materyal hazırlığı

Canlı ders başlamadan önce anlatım esnasında ihtiyaç duyulacak **ek donanım malzemeleri** ve **materyaller** hazırlandı.

5. Deneme çekimleri

Canlı Ders başlamadan önce ses, görüntü, aydınlatma gibi durumların kontrolü için **deneme çekimi** yapıldı.

Yapılan çekim izlendi. **Sesin duyulması, görüntünün netliği, ışığın yeterli** olup olmadığı kontrol edildi.

6. Kuralların hatırlatılması

Ders başlamadan önce öğrencilere canlı ders sırasında **dikkat etmesi gereken konularda** açıklamalar yapıldı.

Canlı Derslerde Etkili İletişim Kurmak İçin Nelere Dikkat Etmeliyim?

Ses tonunuzu ortama göre ayarlamak, iyi bir dinleyici ve iyi bir konuşmacı olmak, konuşanın sözünü kesmemek, isteyen kişilere söz hakkı vermek, öğrencilere uygun hitaplarda bulunmak, yanlış anlaşılmalara fırsat vermemek gibi durumlara dikkat edilmelidir.

1. Canlı derse başlarken iletişim becerileri

- Derse başlarken güler yüzlü selamlama gerçekleşti mi?
- Ses seviyesi herkesin duyabileceği bir düzeyde oldu mu?
- Ekran, beden dilini etkili bir şekilde aktarılacak düzeyde ayarlandı mı?

2. Canlı dersin sunumunda iletişim becerileri

- Öğrencilere isimleriyle hitap edildi mi?
- Beden dili etkili kullanıldı mı?
- Ses tonunun seviyesine dikkat edildi mi?
- Açık ve anlaşılır bir dil kullanıldı mı?
- Örnekler kullanıldı mı?
- Dikkat çekici öğeler kullanıldı mı?
- Konuşma hızı anlaşılır mı?
- Samimi, sıcak, içten doğal bir konuşma gerçekleşti mi?
- Geri bildirimler verildi mi?
- Öğrencilere söz hakkı verildi mi?
- Uygun jest ve mimikler kullanıldı mı?

3. Canlı dersin sonunda iletişim becerileri

- Kapanışta güler yüzlü selamlama gerçekleşti mi?
- Öğrenci dinlenip soru sormaya teşvik edildi mi?
- Özet konuşması yapıldı mı?
- Öğrencilere konuyu anlayıp anlamadığı soruldu mu?

Canlı derslerde dikkat edilmesi gereken bu hususlar, canlı ders yapan öğretmenlere yönelik hazırlanmış olup çevrim içi toplantılara katılan tüm katılımcı ve konuşmacılar için de uyulması gereken kurallardır.